

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Capvt Tertivm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

CAPVT TERTIVM.

1. **I**N lectulo meo per noctes quæsiui quæ diligit anima mea; quæsiui illum & non inueni.
2. Surgam & circuibo ciuitatem, per vicos & plateas quæram quem dilexit anima mea: quæsiui illum & non inueni.
3. Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatem: num quem dilexit anima mea vidistis?
4. Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea: tenui eum: nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ.
5. Adiuro vos filie Ierusalem per capreas ceruosq; camporum, ne suscitatis neque euigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.
6. Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrræ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarijs?
7. En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel.
8. Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi; vniuscuiusq; ensis super femur suum propter timores nocturnos.
9. Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis libani.
10. Columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum: media, charitate constrauit, propter filias Ierusalem.
11. Egredimini & videte filie Syon Re-

gem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die letitia cordis eius.

VERSVS I. TERTII

CAPITIS.

In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea, quæsiui illum & non inueni.

Lectuli nomine requies & tranquillitas mentis designari potest, quia dum à sæculari strepitu, per cogitationem quiescimus, subtilius appetendi boni qualitatem & modum inuestigare possumus, cuius boni finem intelligere, Deum est inuenire: finem autem dicimus, non quo desinat esse, sed quo perfectè incipiat esse. In lectulo ergo suo dilecta dilectum querit, quando in requie mentis suæ, bonitatis, & disciplinæ, & scientiæ rectam regulam intelligere cupit.

Lectuli nomine requies mentis designatur.

Quid sit inuenire Deum.

Sed per noctes querit, quia in subtilium rerum consideratione mentis oculus caligat, ne statim per se quod quærit videre præualeat. Vnde dilectum quem querit minimè inuenit, quia ipsa difficultas intelligendi quandam efficit moram inueniendi.

Quid sit dilectum per noctes querere, & non inuenire.

VERSVS II.

Surgam, & circuibo ciuitatem: per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæsiui illum & non inueni.

Quid ergo agendum est? profecto ut ab illa quiete mentis in qua sola proprio sensu iacet, surgat ad studium requiendo etiam aliorum sensus, actiones, & cōscriptiones, ut quod per se intelligere non praeualet, ex illorum dictis & scriptis percipiat.

Per ciuitatem & vicos dilectum querere, quid sit.

Hoc est enim ciuitatem circuire, & per vicos & plateas dilectum querere, Ecclesiam percurrere & sanctorum Doctorum sententias perquirere, per latam & angustam gradientes inuestigare & si qua in eis vestigia sanctitatis sint considerare, quia nonnunquam saeculares aliquid de bono opere habent quod sit imitandum, sicut & Sancti quod sit mirandum & etiam pro posse imitandum. Lata quippe via est saecularium, angusta Sanctorum, quia multi sunt qui per latam, pauci vero qui per angustam viam gradiuntur.

Vita lata & angusta qua fit.

Matth. 7.

VERSVS III.

Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatem: num quem diligit anima mea vidistis?

Quomodo dilectam circumeuntem vigiles inueniant.

Circumeuntem autem ciuitatem & vicos & plateas, vigiles inueniunt, quia studiosae menti Ecclesiae documenta inuestiganti historiā quoque quae est via quasi lata, quia aperta & ad intelligendum facilis; allegoriam quoque quae est quasi angusta via, quia subtilis & ad intelligendum difficilis, inspicienti, & si

qua in eis fidei & operationi utilia ac necessaria sint perquirenti, sancti Doctores sententijs suis & autoritatibus occurrunt, atque dilectum quem quarebat intelligenti & imitari cupienti ostendunt. Vigiles namque dicuntur, de quibus Dominus dicit in Euangelio, *beati serui illi quos cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes.* Sancti quippe Doctores in corpore constituti vigilabant, & adhuc vigilant doctrinā & operatione suae & proximorum utilitati, corpore vero exuti vigilant & vigilabunt scriptis & exemplis, in sui quidem remunerationem, in proximorum autem salutem. Qui videlicet vigiles custodiunt ciuitatem, quia sancti Doctores sanctam vniuersalem Ecclesiam testimoniorum & exemplorum suorum rationibus & autoritatibus confirmant & protegunt, & sanctae fidei hostibus inexpugnabilem faciunt.

Sancti Doctores cur vigiles dicantur.

LUC. 22.

Quomodo vigiles id est Doctores ciuitatem custodiant.

Tales ergo vigiles Dilecta cuncta abunda suscitatur dicens, *num quem dilexit anima mea vidistis?* num inquit in vestris scriptis & gestis potestis ostendere & probare, Deum vos ita dilexisse, ut sanè vitam vestrā & doctrinā imitari dilectū sit inuenire?

Quomodo dilecta interrogat vigiles an viderint dilectum.

VERSVS IV.

Paululum cum pertransissem eos inueni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meae, & in cubiculum genitricis meae.

Sed

Quomodo post transi-
tum vigi-
lum dilectum
dilectum
inueniat.

Sed quia effectum inuentionis non elongat perseverantia inquisitionis, subiungit, paululum cum pertransissem eos inueni quem diligit anima mea: cum enim sanctorum Patrum facta & scripta aliquamdiu pertransit legendo seu audiendo, tandem dilectum inuenit intelligendo & imitari cupiendo.

Quia vero id quod intellexerit quasi inuentum dilectum fide atque opere obseruare deliberat, subsequitur dicens, tenui illum nec dimittam, donec introducam eum in domum matris meae, & in cubiculum genitricis meae. Quod autem cum desiderio & auiditate studiosè quaeritur, inuentum carius habetur & fortius tenetur. Vnde dilecta, id est sancta anima, postquam Ecclesiam circueundo & sanctorum Patrum dicta & facta frequenter inspiciendo, rectè viuendi seu docendi normam, quasi ipsum Deum intelligens Dilectum inuenit, siquidem rectè viuere & docere est Deum habere; tenet firmiter memoriâ, nec dimittit, donec alijs quoque eum docendo & agendo insinuet & in eorum sensum per fidem & dilectionem introducat, non quod post hanc introductionem tenere illum designat, sed quod alijs quoque huius gratiæ participium, & virtute diffusâ in se per spiritum sanctum charitatis secum sempiternaliter

Quid sit dilecta dilectum inuentum teneat nec demittat.

conferri cupiat. Nam dictio ista donec pro determinatione, sed pro sempiterno posita esse intelligi debet, ac si dicat, tam diu illorum tenaci memoriæ commendabo, meo illum & aliorum sensui miserando, donec ita firmetur in nobis fide & actione, ut ultra à mente nostra decidere non possit.

Loca autem introductionis huius, non putandum quod absque ratione ita distinctè & differenter ponantur, hoc est, domus Matris & cubiculum genitricis. Cum enim vniuersitas Ecclesiæ propter diuersitatem sensuum & studiorum in tria diuidatur, hoc est in paruos, mediocres & magnos; domus quidem omnes recipit, cubiculum autem non omnes; sed magnos tantum, & qui aliquid specialitatis differentius ab alijs consequuntur: domus namque quæ euidentior & amplior locus est, in quâ non tantum Dominus, sed & tota familia intrat, publicus vniuersalis Ecclesiæ locus est; cubiculum verò quidam singularis & quasi priuatus in Ecclesiâ locus, ad quem nullis nisi Ecclesiasticâ dignitate & ordine sublimatis patet accessus & introitus, quorum est professio specialiter Deo adherere. Nomina verò relatiua ut Pater & Mater quæ hoc quod sunt aliorum semper dicuntur, tribus modis accipiuntur, hoc est naturâ,

Loca quo dilecta inuentum dilectum introducit distinctè & differenter ponuntur.

Differentia domus & cubiculi.

Relatiua Pater & Mater tribus modis capiuntur,

Mater & genitrix cuiusque fidelis est sancta Ecclesia.

Quod dilecta dicitur dilectum in domum matris & cubiculum genitricis suae mystice explicatur.

naturâ, affectu, adoptione: quorum primo omisso duo reliqui modi ad huius loci Matrem vel genitricem aptari possunt. Mater enim cuiusque fidelis est sancta Ecclesia affectu & adoptione, quia ei quem sibi per fidem adoptrauerit in filium, sanctè & iustè viuenti semper suum pandit affectum. Et vt aliquid hic distinguamus, dicamus genitricem quoque eius esse, secundum hoc quod eum generat, ad sanctae vitae honestatem & vtilitatem informando, vel sacrae scripturae paginis instruendo, sicque in virum perfectum virtute & scientiâ, iuxta mensuram quae adiutrici placet gratiae educando.

Introducitur igitur dilecta dilectum in domum matris suae, quando Deum quem agnoscit fide & opere, sanctae Matris suae Ecclesiae filius, hoc est paruis, mediocribus, & magnis ostendit, & sanctorum exemplis actuum, & diuinarum documentis scripturarum, quas nunc ad solam profert literam, nunc ad mysticum interpretatur sensum, vt eas omnes, hoc est parui, mediocres & magni pro sua quique capacitate attingat; parui quidem ad literam tantum, mediocres & ad literam, & ad mysticum sensum, sed ex parte & non perfectè; magni & ad literam & ad mysticum sensum, non ex parte, sed perfectè, & qui adhuc altera, & alijs quasi inscrutabilia inuestigare & intelligere possunt. Vnde eis tantum dilectus in cubiculo geni-

trix ostenditur, quia eis subtilitas & discretio praceptorum & quaedam arcana discussio sacramentorum diuinorum ex secretò erudientis Ecclesiae aperitur.

Potest autem ista dilectae inquisitione, inuentio, & introductio, hoc etiam modo accipi, vt ad praecedentem sensum, in quibusdam aliter, in quibusdam vniformiter dicantur. Aliter enim Lectuli nomine carnalis voluptatis dissolutio secura, & securitas dissoluta intelligi potest, vbi quia peccati nox est, Christus non inuenitur; quo circa de hac inutili & miseriâ quiete, peccator proprio animi studio surgat, & vt vniformiter iuxta superiorem sensum dicamus, sanctam Ecclesiam pia intentione percurrat, cuius vigiles, id est Doctores pertransiens, legendo & audiendo discat qualiter mores corrigat, Deumque quem in lectulo malae securitatis, inuenire non poterat, in ciuitate virtutum inueniat, atque tam diu proficiendo crescat, quousque eum introducat in domum Matris suae, quam est aliter dicere mundum istum qui est locus & habitatio humanae propaginis, veluti Matris vniuersalem hominem procreantis. Apertè enim omnibus praedicat, quanta sibi fecerit Deus, & ad sui exemplum prouocans hortatur, quatenus carnali voluptate contempta, obliuiscantur domus huius Matris suae saeculum relinquendo.

Cumque hoc modo introduce-

Introduci dilecti in domum ad

Dilecta inquisitio, dilecti inuentio & introductio alio modo interpretatur.

vitam acti-
uam, & in
cubiculum
ad contem-
platiuam
vitam ordi-
natur.

rit dilectum in domum Matris suæ per actiuam vitam, postremò tantum proficit, vt eum introducat per contemplatiuam vitam in cubiculum, hoc est in secreta solitudinis siue heremi, siue monasterij, quod est vniformiter dicere genitricis id est Ecclesiæ, quæ eum generat, nutrit, & informat, ad honestatē monasticæ vitæ, quam ipse postmodū tantā virtutum excellentiā præcellit, vt eius exemplo & doctrinā magis ipsa Ecclesia proficiat, quam ipse antea eius eruditione profecerit, hocque sit dilectum introducere in cubiculum genitricis suæ.

Simplices
in Ecclesia
anima, filia
Ierusalem
eius appellē-
tur, & non
filii.

Cuius studium & propositum diligens & laudans dilectus filias Ierusalem id est simplices in Ecclesia animas alloquitur quæ idē dicuntur filia non filij, quia præ infirmitate mentis nondum possunt ad ea conscendere ad quæ perfecti quiq; virilitate animi peruenēre. *Adiuuro vos, inquit, filia Ierusalem &c.*

VERSUS V.

Adiuuro vos filia Ierusalem per capreas ceruosq; camporum, ne suscitatis neq; euigilare faciatis dilectā, donec ipsa velit.

IN cubiculo enim monasticæ cōuersationis quiescentibus mente & corpore, sæpe talis causa prouenit, vt necesse sit illum contemplatorium oculum aliquantisper deponere, & proximorum utilitati vel necessitati in aliquibus prouidere. Sed quia sunt aliquæ infirmæ

Vitæ actiua
vel contem-

mentes, quæ hoc à Præpositis suis frequentius fieri volunt, & magis vt ad exteriora suscitentur & euigilent exigūt, quasi quibusdam adiurationibus prohibentur, sententijs & auctoritatibus Patrum per latitudines sanctarum Scripturarum discurrentium, sed vt potius eorum arbitrio relinquunt, qui per spiritum discretionis intelligunt, quo loco & tempore ad hoc officium debeant euigilare.

Quasi enim quædam caprea & cerui sunt sanctarum sententiæ Scripturarum, siue ipsarum auctores sententiarum, quia dum terrena relinquenda & cœlestia appetenda proponunt, quasi quosdam saltus de terris ad cœlos ostendunt, dumque feruentes & sollicitos in bono opere esse præcipiunt, quandam mentis agilitatem eis habendam prætendunt: scriptum est enim, *que sursum sunt sapite non que super terram, que sursum sunt querite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: & alibi, nostra aures conuersatio in cœlis est: & in alio loco, festinate ingredi in illam requiem: & iterum, festinantes & properantes in occursum Domini: & alibi, sic currite vt comprehendatis: & Dominus in Evangelio, currite dum lucem habetis, ne vos tenebræ comprehendant: & alibi, leuate capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra: & in Psalmo, beatus vir cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lachrymarum.*

Sententiæ
Scripturarū
capreis &
ceruis quare
assimilētur.

Coloss. 3.
Philip. 3.
Hebr. 4.
Amos. 4.
I. Cor. 9.
Ioh. 12.
Luc. 21.

Psal. 83.

Ecce caprea & cerui diuinorum
cam-

Q

camporum, quæ ostendunt vtilius esse, in cubiculo contemplationis dormire, quam ad exteriora negotia vigilare, non quod omnino ista omitti debeant, quando proximorum exigit vtilitas vel necessitas, sed quod melior sit pars Mariæ, quam Marthæ.

His ergo alijsque similibus sententijs quasi quibusdam percantationibus adiurat dilectas filias Ierusalem, ne leuiter & sine causâ cōpellant proximios de intimâ quiete descendere, & ad exteriores actiones migrare. Vnde vos ô filia Ierusalem, quæ visionem pacis videtis, ita tamen si spiritu ambulatis, & facta carnis mortificastis, caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, quorum bellis carere, est visionem pacis videre, semper sanctæ contemplationis secretum diligite, semper dilectum istum, hoc est, Dominum Iesum Christum in cubiculum mentis vestræ introducere studete, vt cum vos Spiritus diuinæ charitatis assumpserit, & omnia terrena despiciere docuerit, *audiat cum Propheta post vos vocem commotionis magna, benedicta gloria Domini de loco suo.*

Quid est Ierusalem id est visionem pacis videre spiritualiter.
Rom. 8.
Gal. 3.

Ezech. 3.

Parznesis ad *Locus enim gloria Dei estis, quando*

eum per amorem sanctitatis in cordibus vestris suscipitis; & si quid virtutis & gratiæ per humilitatem, patientiam, obedientiam, & castitatem, aliaque pietatis opera ex vobis respergitis, gloria Dei est, ex quo & per quem id habetis, atque idem ipse benedicitur, in cuius laudem & gloriâ proficit totum, quod in vobis honestatis & disciplinæ conspicitur.

Hæc est enim vox commotionis magnæ, quia qui per Spiritum subleuantur, tantâ compunctionis gratiâ commouentur, vt grauibus se lamentis afficiant, vel quod adhuc peccatis suis obligantur, vel quod tam diu à cœlestis vitæ gaudijs differuntur.

Post vos quoque vocem commotionis magnæ auditis, quando huius sæculi tumultus, & gaudia fugitiua attenditis, sed ea amore æternorum gaudiorum animo postponitis, atque ea quæ retro sunt obliuiscetes, & in futurum vos extendentes, sequimini ad palmam supernæ vocatōnis, vt huius vocis auditio, sit vestra non parua consolatio, dum dicitur, *benedicta gloria Domini de loco suo.*

Virgines cō expositione quomodo fiant locus gloria Dei, & quæ sit vox commotionis magnæ quæ post se audite debent.